

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

ПОЗНЯКОВА Світлана Іванівна

**КРИТИЧНЕ ТА КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ЛІСОВОГО І
САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

Сучасний етап розвитку лісового і садово-паркового господарства характеризується ускладненням професійних завдань, що пов'язані з необхідністю збереження біорізноманіття, адаптації рослин до змін клімату та створення стійких зелених насаджень в урбанізованому середовищі. У таких умовах особливого значення набуває підготовка фахівців, здатних до аналітичного осмислення інформації та творчого вирішення професійних завдань. Це зумовлює необхідність формування критичного та креативного мислення як важливих складових професійної компетентності здобувачів.

Критичне мислення – це складний когнітивний процес, що полягає у цілеспрямованому аналізі, оцінюванні та інтерпретації інформації з метою формування обґрунтованих висновків і прийняття раціональних рішень [4, 5].

У професійній підготовці здобувачів лісового господарства критичне мислення має ключове значення й забезпечує здатність до аналізу стану лісових екосистем, оцінювання впливу біотичних та абіотичних факторів, прогнозування змін продуктивності та стійкості насаджень. Воно проявляється у прийнятті обґрунтованих рішень щодо проведення лісогосподарських заходів, оцінювання ризиків поширення шкідників і хвороб, а також адаптації лісів до змін клімату. Особливого значення критичне мислення набуває в умовах невизначеності, коли традиційні підходи до ведення лісового господарства потребують перегляду.

Формування критичного мислення у здобувачів відбувається через залучення до аналізу реальних виробничих ситуацій, проведення польових досліджень, аналізу таксаційних показників та роботи з геоінформаційними системами. Важливим є використання проблемно-орієнтованого навчання, яке передбачає постановку складних професійних завдань, що не мають однозначного розв'язання. Це стимулює здобувачів до самостійного пошуку інформації, її критичного осмислення та аргументованого обґрунтування власної позиції. Критичне мислення є необхідною умовою підготовки сучасного фахівця лісового господарства, здатного ефективно діяти в умовах динамічних змін природного середовища. Його розвиток забезпечує підвищення якості професійних рішень, сприяє впровадженню інноваційних підходів та формуванню відповідального ставлення до використання лісових ресурсів.

У підготовці здобувачів садово-паркового господарства критичне мислення відіграє важливу роль у процесі аналізу урбанізованого середовища, оцінювання придатності територій для озеленення, добору асортименту декоративних рослин та прогнозування розвитку зелених насаджень. Воно дозволяє поєднувати екологічні, функціональні та естетичні аспекти при прийнятті проектних рішень.

Креативне мислення – це когнітивний процес, що полягає у здатності генерувати нові, оригінальні та доцільні ідеї шляхом поєднання, перетворення й переосмислення наявних знань і досвіду. Воно характеризується здатністю виходити за межі стандартних рішень і знаходити нестандартні підходи до розв’язання проблем. У професійній підготовці здобувачів садово-паркового господарства креативне мислення набуває особливого значення.

У садово-парковому господарстві креативність проявляється передусім у здатності формувати індивідуальні композиції з урахуванням природних умов, архітектурного оточення та потреб користувачів. Творчий підхід дозволяє поєднувати різні типи рослинності, малі архітектурні форми, водні елементи та інженерні рішення у єдину гармонійну систему. Це забезпечує не лише естетичну привабливість об’єкта, але і його багатофункціональність.

Важливість креативного мислення також полягає у здатності адаптувати композиційні рішення до конкретних умов середовища. Обмежені площі, несприятливі ґрунтові умови, вплив забруднення або кліматичних факторів вимагають від фахівця нестандартних підходів до озеленення. У таких випадках креативність сприяє пошуку альтернативних рішень, зокрема використанню вертикального озеленення, мобільних композицій, морозостійких видів рослин.

Крім того, креативне мислення є основою впровадження інновацій у міському озелененні. Воно забезпечує інтеграцію сучасних технологій, екологічно чистих матеріалів і новітніх підходів до формування зеленого середовища, включаючи екологічно орієнтовані концепції, такі як сталий дизайн і природоорієнтовані рішення.

Особливого значення креативне мислення набуває у процесі проектування об’єктів садово-паркового господарства, де необхідно враховувати не лише естетичні аспекти, а й екологічну доцільність, стійкість насаджень та їх адаптацію до конкретних умов середовища. У таких ситуаціях творчий підхід дозволяє знаходити баланс між декоративністю і функціональністю.

Формування креативного мислення у здобувачів здійснюється у процесі фахової підготовки шляхом використання різноманітних педагогічних методів. Найбільш ефективними є: творчі завдання, розроблення проектів, використання цифрових технологій, аналіз світового досвіду ландшафтної архітектури, польові практики та екскурсії. Важливим чинником розвитку креативності є створення освітнього середовища, яке стимулює самостійність, ініціативність та відкритість до нових ідей. Залучення здобувачів до конкурсів, виставок та науково-дослідної діяльності сприяє реалізації їхнього творчого потенціалу [1,3].

Креативне мислення є невід'ємною складовою професійної підготовки здобувачів садово-паркового господарства. У сучасних умовах урбанізації та зростання вимог до якості середовища воно набуває все більшого значення. Розвиток креативного мислення забезпечує формування професійних компетентностей фахівців, здатних до створення інноваційних, екологічно обґрунтованих і художньо виразних ландшафтних рішень, що відповідають сучасним вимогам та принципам сталого розвитку.

Формування критичного та креативного мислення у здобувачів відбувається в процесі фахової підготовки через поєднання теоретичного навчання й практичної діяльності.

На основі аналізу літературних джерел [1, 2, 3] ми розробили структурну модель критеріїв креативності здобувачів спеціальності НЗ «Садово-паркове господарство» (рис. 1). Запропонована модель відображає систему основних критеріїв креативності здобувачів, які формуються в процесі професійної підготовки.

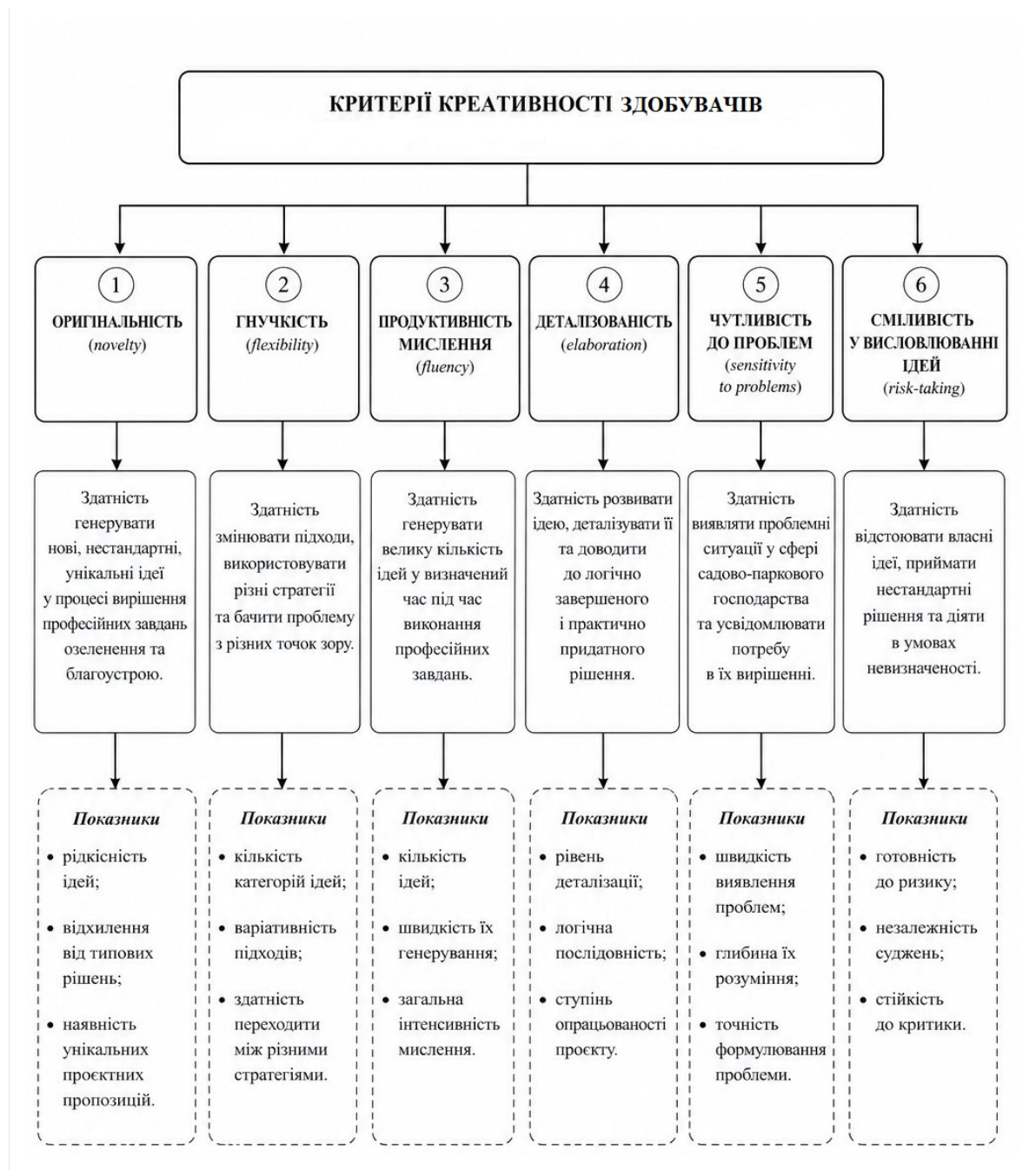

Рис. 1. Структурна модель критеріїв креативності здобувачів спеціальності НЗ «Садово-паркове господарство»

*Джерело: складено автором самостійно

Визначені критерії – оригінальність, гнучкість, продуктивність мислення, деталізованість, чутливість до проблем і сміливість у висловлюванні ідей характеризують різні аспекти творчого мислення та діяльності майбутніх фахівців. Кожен критерій конкретизується через систему показників, що дає змогу здійснювати їх якісну та кількісну оцінку у навчальній діяльності. Зокрема, вони відображають здатність здобувачів генерувати ідеї, варіювати підходи до

вирішення професійних завдань, деталізувати проєктні рішення та виявляти проблеми у сфері озеленення і благоустрою.

Запропонована модель може бути використана як методична основа для діагностики рівня сформованості креативності здобувачів, а також для розроблення педагогічних умов її розвитку у процесі фахової підготовки.

Принципово важливим є те, що креативність формується під впливом сприятливого середовища, яке стимулює самовираження, забезпечує доступ до ресурсів розвитку та психологічну підтримку. Водночас відсутність такого середовища може значно знизити здатність людини до творчості, навіть за наявності відповідних здібностей. Навчальне середовище є вагомим чинником, який впливає на розвиток креативності.

Критичне та креативне мислення виступають взаємопов'язаними складовими професійної підготовки здобувачів лісового і садово-паркового господарства. Критичне мислення забезпечує обґрунтованість, логічність і наукову виваженість прийнятих рішень, тоді як креативне мислення сприяє їх новизні, гнучкості та здатності до адаптації в змінних умовах. Комплексний розвиток цих видів мислення формує професійну компетентність майбутніх фахівців і забезпечує їх готовність до ефективного розв'язання складних завдань у практиці природокористування в умовах сучасних екологічних викликів.

Список використаних джерел:

1. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14-41.
2. Ганаба С. О. Стратегії розвитку критичного та креативного мислення: навчальний посібник. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2021. 128 с.
3. Кузнецова Н. Б. Творчість та креативність: багатоаспектний контент. *Modern Economics*. 2019. № 14. С. 110–114. [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2019\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2019)-18).
4. Третяк Н. В. Розвиток критичного та творчого мислення студентів в інноваційному освітньому середовищі. *Педагогічна освіта: теорія і практика* 2024. № 36 С. 364–376. <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-36-364-376>
5. Тягло О. В. Досвід засвоєння критичного мислення в українській вищій школі. *Філософія освіти*. 2017. № 2. С. 240–257. http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2017_2_16.

Svitlana Pedchenko Development of critical thinking in applicants for the specialty a4.01 secondary education (Ukrainian language and literature)	Педченко Світлана Розвиток критичного мислення в здобувачів спеціальності а4.01 середня освіта (українська мова і література)	276
Vira Petliaieva Developing students' critical thinking in the process of learning a foreign language	Петляєва Віра Розвиток критичного мислення студентів у процесі вивчення іноземної мови	278
Olha Petrykei Interactive teaching methods as a means of developing critical thinking in future physical education teachers	Петрикей Ольга Інтерактивні методи навчання як засіб розвитку критичного мислення майбутніх вчителів фізичного виховання	281
Olesia Pylyp Innovative approaches to improving modern methods of teaching violin bachelor of musical arts	Пилип Олеся Інноваційні підходи до удосконалення сучасної методики навчання гри на скрипці бакалаврів музичного мистецтва	284
Kateryna Pidporinova Music education and critical thinking: ways of interacting	Музична освіта і критичне мислення: шляхи взаємодії	290
Svitlana Pozniakova Critical and creative thinking as components of professional training for applicants in forestry and horticulture	Критичне та креативне мислення як складові професійної підготовки здобувачів лісового і садово-паркового господарства	294
Natalia Polievoda Visualization as an effective means of learning the Ukrainian language in the conditions of online and distance learning	Полєводова Наталія Візуалізація як дієвий засіб вивчення української мови в умовах нуш і дистанційного навчання	299
Anastasiia Poliakova Critical interpretation of experimental data in plant physiology as a basis for developing students' research skills	Полякова Анастасія Критична інтерпретація експериментальних даних з фізіології рослин як основа для розвитку дослідницьких навичок студентів	303
Maksim Potapenko Critical analysis of sources in Ukrainian history lessons as a tool for developing national identity of	Потапенко Максим Критичне опрацювання джерел на уроках історії	306